

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI NOMIDAN ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

**2022 йил 22
февраль**

Тошкент шаҳри

**4-1001-2214/4470-сонли
иш**

Тошкент туманлараро иқтисодий суди судьяси Н.Хамидов раислигида, судья ёрдамчиси Ю.Холматов котиблигида, “MGO SAXOVAT INOM ZAMINI” фермер хўжалиги вакили М.Назаров (раҳбар) иштирокида, Учкўприк тумани “Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши” даъвогар “MGO SAXOVAT INOM ZAMINI” фермер хўжалиги манфаатида жавобгар “GLOBAL TEXTILE SOLUTIONS” МЧЖга нисбатан 232.328.106 сўм асосий қарз, 46.465.000 сўм жарима ва 15.798.000 сўм пеняни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иш хужжатларини суд биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

“MGO SAXOVAT INOM ZAMINI” фермер хўжалиги (бундан кейин матнда – банк деб юритилади) ва “GLOBAL TEXTILE SOLUTIONS” МЧЖ (бундан кейин матнда – жавобгар деб юритилади) ўртасида 2021 йил 13 майда 3-сонли пахта хом ашёси ва уруғлик пахта етиштириш ҳамда уларни харид қилиш бўйича контрактация шартномаси тузилган.

Шартнома ижроси юзасидан даъвогар томонидан 2021 йил ҳосилидан 169.328 кг, шундан 146.717 кг 1 сорт пахта маҳсулоти етказиб берилган.

Жавобгар томонидан етказиб берилган 1.343.650.683,13 сўм маҳсулотдан учун 1.314.336.576,15 сўм пул тўланиб, 29.314.106 сўм тўлаб бермаган.

Даъвогар томонидан жавобгар томонидан етказиб берилган 1 сорт пахта маҳсулоти учун ҳисоб-китобни тўғри амалга оширмаганлиги, асоссиз равишда банкдан олинган кредит суммаси учун ҳисобланган банк фоизини фермер хўжалигидан норози бўлган.

Даъвогар Тошкент туманлараро иқтисодий судига мурожаат қилиб, жавобгардан 232.328.106 сўм асосий қарз,

46.465.000 сўм жарима ва 15.798.000 сўм пеняни ундиришни сўраган.

Жавобгар вакили суд мажлисида иштирок этмади ҳамда даъво талаблари юзасидан ўз фикр ва мулоҳазаларини билдирмади. Жавобгар суд мажлиси куни, вақти ва жойи тўғрисидаги суднинг ажримини олганлиги тўғрисида почта хабарномаси иш ҳужжатида мавжуд.

Суд Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг (кейинги ўринларда – ИПК деб юритилади) 128, 170-моддасига асосан иқтисодий ишни жавобгар вакили иштирокисиз кўришни лозим топди.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво талабини қаноатлантириб беришни сўради.

Суд даъвогар вакилининг тушунтиришларини тинглаб, иш ҳужжатларини ўрганиб чиқиб, қуйидаги асосларга кўра даъво талабларини тўлиқ қаноатлантиришни, суд ҳаражатларини жавобгардан ундиришни лозим топади.

Иш ҳужжатларидан кўринишича, “MGO SAXOVAT INOM ZAMINI” фермер хўжалиги (бундан кейин матнда – банк деб юритилади) ва “GLOBAL TEXTILE SOLUTIONS” МЧЖ (бундан кейин матнда – жавобгар деб юритилади) ўртасида 2021 йил 13 майда 3-сонли пахта хом ашёси ва уруғлик пахта етиштириш ҳамда уларни харид қилиш бўйича контрактация шартномаси тузилган.

Шартнома ижроси юзасидан даъвогар томонидан 2021 йил ҳосилидан 169.328 кг, шундан 146.717 кг 1 сорт пахта маҳсулоти етказиб берилган.

Жавобгар томонидан етказиб берилган 1.343.650.683,13 сўм маҳсулотдан учун 2021 йилнинг апрель-декабрь ойларида 1.314.336.576,15 сўм пул тўланиб, ўзаро ҳисоб-китобга кўра етказилган маҳсулот учун жавобгар томонидан 29.314.106 сўм тўлаб бермаган.

Жавобгар 2021 йилнинг 24 ноябрь куни фермер хўжалигидан банкдан олинган кредит фоизлари учун 50.481.000 сўм ушлаб қолинган.

Даъвогар томонидан жавобгарга 2021 йил 29 декабрда мазкур қарздорликларни тўлаш юзасидан талабнома юборилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (бундан кейин матнда – ФК деб юритилади) 234-моддасига асосан мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

ФКнинг 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса иш муомаласи

одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

ФКнинг 465-моддаси биринчи қисмига кўра, контракция шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга – тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

ФКнинг 449-моддаси биринчи қисмига мувофиқ, сотиб олувчи етказиб бериладиган товарлар ҳақини шартномада назарда тутилган ҳисоб-китоблар тартиби ва шаклига амал қилган ҳолда тўлайди.

Ушбу модданинг учинчи қисмига кўра, агар маҳсулот етказиб бериш шартномасида товарлар ҳақи олувчи (тўловчи) томонидан тўланиши назарда тутилган бўлса ва у ҳақ тўлашдан асоссиз бош тортса ёки товарлар ҳақини шартномада белгиланган муддатда тўламаган бўлса, етказиб берувчи сотиб олувчидан етказиб берилган товарлар ҳақини тўлашни талаб қилишга ҳақли.

Тарафлар ўртасида тузилган 2021 йил 13 майда 3-сонли контракция шартномасининг 2.6-бандида топишилган пахта хом ашёси учун ҳар бир гектар майдондан олинган юқори ҳосил учун, топширилган 1-сорт хом ашёси учун қуйидаги миқдорда устама ҳам ҳисоблаши: ҳар бир гектар ердан 40 центнердан юқори ҳосил етиштирган бўлса – 15 фоиз устама ҳақ ҳисобланади деб белгиланган.

Даъвогар томонидан жами 169.328 кг. пахта топширилиб, бир гектардан ўртача 40,7 центнер ҳосилдорликка эришилган.

Бироқ, жавобгар томонидан етказиб берилган 146.717 кг. Миқдоридаги 1-сорт пахта маҳсулоти бўйича умумий миқдорда 1.016.889.367 сўм ҳисобланиб, шартнома бўйича бир гектар ер майдонидан 40 центнердан юқори ҳосил учун белгиланган 15 фоизлик, яъни 152.533.000 сўм устамани ҳисобламаган.

Юқоридагиларга кўра, даъвогар томонидан контракция шартномаси шартларида белгиланган пахта маҳсулоти жавобгарга топширилганлиги, шартномада юқори ҳосил учун белгиланган устама ҳисобланмаганлиги ўз тасдиғини топганлиги сабабли, даъвонинг асосий қарз ундиришнинг ушбу қисмини қаноатлантиришни лозим топди.

Шуниндек, даъвогар томонидан жавобгар томонидан банкдан олинган кредит учун ҳисобланган 50.481.000 сўм банк фоизини қайтаришни сўраган.

Жавобгар 2021 йилнинг 24 ноябрь куни фермер хўжалигидан банкдан олинган кредит фоизлари учун 50.481.000 сўм пул маблағлари шартномада бундай шартлар белгиланган бўлмасида даъвогардан асоссиз равишда ушлаб қолинган.

ФКнинг 1023-моддаси биринчи қисмига мувофиқ, қонунчиликда ёки битимда белгиланган асосларсиз бошқа шахс (жабрланувчи)нинг ҳисобидан мол-мулкни эгаллаб олган ёки тежаб қолган шахс (қўлга киритувчи) асоссиз эгаллаб олинган ёки тежаб қолинган мол-мулкни (асоссиз орттирилган бойликни) жабрланувчига қайтариб бериши шарт, ушбу Кодекснинг 1030-моддасида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Юқоридагиларга кўра, 50.481.000 сўм пул маблағи жавобгар томонидан асоссиз равишда ушлаб қолинганлиги ўз тасдиғини топганлиги сабабли даъвогар фойдасига ундириб беришни лозим топди.

Даъво аризасида даъвогар томонидан жавобгар томонидан шартнома шартлари бажарилмаганлиги сабабли, 46.465.000 сўм жарима ва 15.798.000 сўм пеняни ундиришни сўраган.

Шартноманинг 5.4-бандида топширилган пахта хом ашёси ҳақини тўлашдан асоссиз бўйин товлагани учун харидор хўжаликка ўзи тўлашдан бўйича товланган сумманинг 20 фоизи миқдорида жарима, муддати ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун, муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 0,4 фоизи миқдорида, бироқ муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда пеня тўлаши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг “мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида” 2007 йил 15 июндаги 15-сонли қарорининг 3-бандига мувофиқ, агар шартномада айнан битта мажбуриятнинг бузилиши учун неустойкани ҳам жарима, ҳам пеня кўринишида тўлаш назарда тутилган бўлса, судлар шуни эътиборга олишлари лозимки, қонунчиликда бошқача ҳоллар назарда тутилмаган бўлса, даъвогар фақатгина бир шаклдаги неустойка қўллашни талаб қилишга ҳақли.

Бироқ, даъвогар томонидан даъво аризасида жавобгар томонидан пул мажбуриятларини бажармаганлигик учун неустойканинг жарима ва пеня шакллари ундиришни сўраган.

Юқоридагиларга кўра, жавобгар томонидан контрактация шартномаси бўйича ўзининг пул

мажбуриятларини лозим даражада бажармаганлиги, тўланиши асоссиз равишда рад қилинган пул мажбуриятлари бўйича 15.798.000 сўм пеня ундириш талабини қаноатлантиришни, 46.465.000 сўм жарима ундириш талабини рад қилишни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг (бундан кейин матнда – ИПК деб юритилади) 118-моддаси биринчи қисмига асосан суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларга уларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда юкланади.

ИПКнинг 118-моддаси учинчи қисмига кўра, даъвогар тўлашдан белгиланган тартибда озод қилинган давлат божи, агар жавобгар бож тўлашдан озод қилинмаган бўлса, қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда жавобгардан республика бюджети даромадига ундирилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари фаолиятини янада ривожлантириш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида” 2017 йил 10 октябрдаги ПҚ-3318-сонли қарорининг 3-банди тўртинчи хатбошисига кўра, фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари манфаатларини кўзлаб судга давлат божи тўламасдан даъво аризалари, давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорлари, уларнинг мансабдор шахслари хатти-ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан шикоятлар тақдим этиш. Бунда даъво аризасини қаноатлантириш рад этилганда манфаати кўзлаб даъво аризаси киритилган фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгаларидан давлат божи ундирилмайди.

Шунга кўра, кенгаш томонидан даъвогар манфаатида киритган даъво талабларининг 46.465.000 жарима ундириш талаби рад қилинган бўлсада, ушбу талаб бўйича давлат божи ундирилмайди.

Даъвогар манфаатида Учкўприк тумани “Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши” даъво аризаси киритилишида тўланмаган ҳамда даъво талабининг 248.126.106 сўм қисми қаноатлантирилганлиги сабабли 4.962.522,12 сўм давлат божи жавобгардан Республика бюджетига, 21.600 сўм почта харажатлари жавобгардан даъвогар фойдасига ундиришни лозим топди.

Суд юқорида қайд этилган асосларга кўра даъвогарнинг даъво талабларини қисман қаноатлантиришни, тарафлардан давлат божини Республика бюджетига, жавобгардан почта харажатларини даъвогар фойдасига ундиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68, 75, 118, 128, 170, 176-180, 186-моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛДИ:

“MGO SAXOVAT INOM ZAMINI” фермер хўжалиги даъво талаблари қисман қаноатлантирилсин.

“GLOBAL TEXTILE SOLUTIONS” МЧЖ ҳисобидан “MGO SAXOVAT INOM ZAMINI” фермер хўжалиги фойдасига 232.328.106 сўм асосий қарздорлик, 15.798.000 сўм пеня, 21.600 сўм почта харажатлари ундирилсин.

“GLOBAL TEXTILE SOLUTIONS” МЧЖ ҳисобидан Республика бюджетига 4.962.522,12 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақалари берилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф Тошкент туманлараро иқтисодий суди орқали Тошкент шаҳар суди иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига бир ойлик муддатда апелляция тартибида шикоят қилишга (прокурор протест келтиришга) ҳақли.

Судья

Н.Хамидов

